tristicia.
Diuidia. Sandapila. ÷ plebeiorum feretrum. n̄ Nilobium. Vispillo. i. baiulator cadaueris; Pollinctor. i. pollutorum unctor. ł cadauerum curator; Suggrandaria. s̄. infantium sepulcra. XL. dies n̄ habentium; Silicernius. senex. ł curuus. ꝯ, dr̄ sepulcri silicem cernens. Semones. s̄. dii cęlo indigni. ꝟ. priâpus. Eꝑna. Blatterare ē. ūba cum metu balbuttire; Luscitius. i. in die parum uidens. quem dicunt greci. miopes. ł minopes; Orgya. ḡ. ī sacrificia; Oria. i. piscatoria nauicella; Pumilio.
ci
i. mollis. Pumiliores. ī. molliores; Titiuilium. s. fila putrida q̄ de telis cadt̄. Edentulus. i. sine dentibus; Capularis. i.
i. morte cellarii;
capulo dignus; Promocdus. i. procurator pęni. i. Mnasitn̄a i. vrceus. ind̄ Mnasitn̄atus; Antistare. i. p̄cellere; Istega. ē. nauis tabulata. ubi nautę ābulant. ł sedent; Ramentum. ē. purgamentum proiecticium qd̄dā. ł pluuiosa pestis; Veruina ē. genus iaculi; Coragium. ē. uirginale funus; Ientaculum. i. gustatio. ł prandium; Zelotes. i. Ęmulator; Tueta. ł tucceta. s̄. escęregię; Meropola. dr̄. qui unguentum uendit. ꝟ. pigmentarius; Venustare. ē. exhilarare; Celibatus. ē. uirginitatis
mobile
abstinentia; Exercitus. dr̄. contemptus; Munis. lib̄. siue benign⁹. Ind̄ Munia. i. officia. ī iussa. et Muniat. i. officiat. Immunis. n̄. benign⁹. hinc. Immunitas. ī. libertas; Peplum? matronale pallium ex purpura signatum u. s. w. was offenbar aus Isidor. origin. XIX, 15, 1. ist. L. Lersch.

Henrici Keilii Megalopolitani.

de Uaticanis grammaticorum latinorum codicibus.

Cum latinorum grammaticorum codices, qui in Uaticanis bibliotheus seruantur, examinarem, temporis angustia astrictus hoc tantum singulari studio secutus sum ut uerba ex antiquioribus scriptoribus relata ad horum codicum fidem exigerem et si quid inter illos grammaticos inediti reperiretur, ea quae antiquiorum scriptorum testimoniis se commendarent descri-

berem, pauca etiam quae per se satis grauia uidebantur aut describerem aut cum editis exemplis conferrem. Quae dum in aliud tempus, quoad quidem scitu digna inuenta erunt, seruo, operae pretium facturum me arbitratus sum, si integrum omnium, quos hac ratione perlustraui, codicum indicem concinnarem: ex quo quid a ditissimo penu exspectari debeat, quid frustra speretur, siquidem etiam quae sciri nequeant, accurate in hoc genere sciendum est, cognoscatur. Poterat autem multo accuratius res intelligi, si Angelus Maiu, qui cum bibliothecae Uaticanae praeesset, omnes huius generis codices examinauit, distinctam eorum notitiam exhibere, quam pauca quaedam eaque satis exilia, modo antea non edita essent, in lucem proferre maluisset. Quanquam enim ipsos librorum manu scriptorum indices pro arbitrio usurpare mihi licuit, tamen neque eo quo par erat otio codices examinare potui neque quosdam me fugisse ausim negare. Quo factum est, ut haec tractatio praeter argumenti tenuitatem non solum brevitate laboret, sed fortasse etiam imperfecta euasura sit.

Antiqua igtur Uaticana bibliotheca quamuis multos contineat grammaticorum codices, in his tamen pauci sunt, qui prae antiquioribus codicibus non debeant contemni. Nam cum eo tempore, quo primum nouo studio litterae colebantur, haec bibliotheca condita sit et multos Italorum, qui ea aetate de antiquis litteris bene meruerant, libros contineat, grammatici argumenti ei maxime codices inuenti sunt, qui illa ipsa aetate ad haec studia promouenda scripta erant.

1480 fol. memb. saec. X. *Priscianus lib. I—XIIII.* Additamenta quidem, sicut certis quibusdam locis in aliis codicibus inueniuntur, nulla praebet, sed bonas aliquot scripturas enotavi, quae hunc librum in noua Prisciani editione non negligendum esse me docuerunt. In fine libri octavi legitur: *artis prisciani uiri disserentissimi grammatici caesariensis doctoris urbis romae constantinopolitane praeceptoris mei liber VIII de uerbo explicit felicitur.*

1481 fol. memb. saec. XII. *Priscianus lib. I—XVI.*

1482 fol. chart. *Priscianus. lib. I—XVIII.* In fine libri XVI: *Prisciani doctissimi grammatici caesariensis doctoris liber XVItus explicit scriptus per me Ioannem franciscum d. honofrii d. picenardis cremone ciuem 1471 die VI septembris. Commentum Ruffini de metris comicis . . Vantius - restitisti* (grammat. lat. ed. Putsch. 2705—2724). *Omnia nomina — latius disertum inuenimus* (1299—1320).

1483 fol. memb. saec. XV. *Priscianus lib. I—XVIII* fin. *amare inter se* (P. 1212 extr.) In fine libri XV: *Ars prisciani cesariensis uiri eloquentissimi grammatici urbis rome constantinopoli doctoris mei liber XV de aduerbio explicit.*

1485 fol. memb. saec. XV. *Priscianus de accent. de num. et pond., de praec. rhet. Mauri Seruii grammatici de centimetrorum generibus libellus incipit* (P. 1815—1826). *τελος per nicolaum perottum centimetra servii finiunt foeliciter. Apuleius de nota aspirationis. .mnis aspirationis — habeatur. Eiusdem liber de diphtongis. .iphtongi — cętra Apuleii fragmentum de diphtongis quod in uetustissimo codice repertum est finit foeliciter per nicolaum perootum quam ferrarie apud magnificum et generosissimum uirum D. guiliet GR esset et duodeuicesimum aetatis sue annum ageret. Consulti chirii fortunatiani ars rhetorica scholastica. Institutio prisciani grammatici de nomine incipit feliciter. Omnia — invenies* (P. 1299-1320).

1491 fol. chart. saec. XV. fol. 1 *Capri grammatici ars. Quo ducit haec uia dicemus — ad similitudinem stellarum* (P. 2239—2246). *3 Agretius* (P. 2265—2276). *5 Q Rhemnius palaemon* (P. 1365—86). *12 Donatus. Barbarismus estuna pars — uenit ad urbes* *). *15 Seruius Nicomediensis. Oratio dicitur elocutio — contulit. 24 Aemilius Asper. Ars est — bouua*

*) Donati et Servii uel Sergii nominibus quae inscripta sunt cum ab eis quae Putschius edidit uehementer differant, ubique nihil nisi prima et ultima uerba posui.

(P. 1725—1736). 28 *Ternutius. Uerus. Metra uocata qui certis pedum mensuris atque spatiis terminantur* — [*De origine carminis bucolici*] *Appellatur autem buccolicum a bubus de maiore parte animalium quamuis opilionum caprariorumque sermones in his et cantica inserantur.* 28 *Magrobii opusculum. Dubitare neminem arbitror theodere fili — Epitritus quartus.* (Argumentum totum metricum est.) 30 *Mallii theodori ars. Metrum dactylicum — turpissimus.* 32 *Sergius Maurus* (in marg. *Centimeter*) *Clarissimo albino — intende laborem.* 34 *Pompeius Barbarismus est — appellatur barbalitus.* 35 *Metrorius. Vanq. de licteris — an meliboei.* (Mai class. auct. III, 504—511). 37 *Maximus Victurinus. Liquentes autem — ultra una* (P. 1963—1974). 40 *Sergius de elementis. Litera dicta est quasi legitera — cano troiae.* 43 *Donatus iunior. Uox est aer ictus sensibilis — cola et commata.* 45 *Albinus. Principales partes orationis sunt nomen et uerbum* — [*de interiectione*] *callidos homines et similia.* 49 *Focas grammaticus. Ars mea — similia* (P. 1687—1722). 58 *Artem uero latinitatis pureque — consecuturum* (P. 274—528). 118 *Q. Terentii Scauri de ortographia ad Theseum. Scribendi — ut squilla neque pre* (P. 2249—2254).

1492. 8. chart. saec. XV. *Uetustissimi capri grammatici liber elegantiarum uel orthographiae incipit. Quo ducit haec uia dicemus — stellarum* (P. 2239—2246). *Incipit liber Agroetii de emendatione capri libelli ad Pontificem Eucherium Proemium. Domino — diuinis amen.* τελως. *codicis uetustissimi capri grammatici elegantiarum et orthographiae* (P. 2265—2276). *Palemonis grammatici uetustissimi de partibus orationis liber. Omnia — dicta* (P. 1365—1386). *Incipit Ars donati grammatici in compendium redacta semel, postremoque rursus redacta in compendiolum et primo de oratione. . Ratio dicitur elocutio quasi*

oris ratio etc. *Compendium* *Seruii grammatici ex grammatica donati finit feliciter.* A Putschii editione magnopere haec discrepant. *Asper grammaticus civis Romanus tempore Antonini philosophi fuit* etc. *Ars est — babo uua* (P. 1725—1736). *Carisii grammatici ars incipit. et haec omnia e diomede collecta uidentur nam queque iste dicit diomedes dicit. Coniugationes quas graeci anzygias appellant sunt apud nostros prima per a secunda per e tertia per i — Adiciunt quidam t ut lac quanquam lacte melius dicatur ut est apud Ennium in annalibus.*

1493 chart. 4. saec. XV. *1 Ex Carisio grammatico. Metra uocata quae certis pedum mensuris — Appellatur autem buccolicum a bubus* etc. *miscentur.* 5. *Italia dicta est quod in ea magna bouum copia fuit — Peta impetus gladiorum. Vñ Cicero crusta est glacies.* Eadem magis aucta et *Petronii* nomine inscripta leguntur in codice Urbinate 452. *7 Priscianus de accent. 14 de pond. et num. 19 Donat. Vox est aer* — [*de posituris*] *insuper eius tertiam partem. 25 Dona De figuris. Barbarismus — ad urbes. 33 Seruius honoratus Maurus. aquilino — longe sunt: 38 Eiusdem seruii libellus de littera incipit. Littera est minima — interdum in loco. 40 Ars est uniuscuiusque discipline comprehensio* — [*de interiectione*] *pape. 46 Proemium. Decussis syllabis uniuersis pedes tam simplices — contuli semel uel potius XX Finis. Seruii grammatici institutiones de arte et metris finiunt feliciter. 51 Clarissimo uiro albino — iuppiter deorum.* Sequuntur aliquot schedae uacuae. *56 Primum ante diluuium Enoc — ut Uirg. speluncis abdidit atris. finit de littera. 66 Incipiunt fragmenta ex Mario Uictorino de orthographia. Nunc res admonuit. 74 Ex his alia integra — restitisti* (P. 2708—2724). Praecedunt aliquot schedae uacuae.

2714 chart. 4 saec. XV. *Donatus de barbarismo. Barbarismus — ad urbes. Priscianus de accent.*

2715 chart. fol. saec. XV. *Priscianus lib. I—XVIII. De littera. Littera est nota — euax* (P. 1285—1300).

2717 memb. 4 saec. XII. *Priscianus. l. XVII et XVIII.* fin. *ideo diximus plerumque quia inuenitur sepissime.*

2718 memb. 4 saec. XIII. *Priscianus lib. I—XVI. artis prisciani disertissimi grammatici cesariensis urbis rome constantinopolitane preceptoris mei l. XVI explicit feliciter.*

2719 memb. fol. saec. XIII. *Priscianus lib. I—*

XVI. Post librum quintum inserta sunt uerba iam ex aliis codicibus edita *Hoc penum* sqq.

2720 chart. 4 saec. XV. ***Priscianus.*** fin. [*Qui tertio loco participium posuere* —] *nomen et aduerbium et pronomen.*

2721 memb. 4 saec. XIII. (XII?) ***Priscianus lib. I-XVI*** fin. *si te nulla mouet.* In prima scheda leguntur haec, quae ad codicum Priscianeorum originem cognoscendam pertinent: *Flaccus theodorus dionisii uiri | disertissimi memorialis sacri | scrinii epistolarū et adiutor | uiri magni questoris sacri pala | cii scripsi mea manu artem prisciani | grammatici doctoris mei in | urbe roma constantinopo | li die Kalendarū octobrium | indictione quinta olibrio | uiro clarissimo consule |*

2722 memb. 4 saec. XIII. ***Priscianus. lib. I—XVI.***

2723 memb. 4. saec. XVIII. ***Priscianus lib. I—XVI.*** In fine libri XV: *Artis Prisciani disertissimi grammatici cesariensis doctoris urbis rome constantinopolitane liber XV explicit de aduerbio.*

2724 memb. 4 saec. XV, nisi quod aliquot schedae antiquiores sunt. ***Priscianus lib. I—XVI.*** Ultimi tres codices post librum quintum verba modo indicata inserta habent.

2725 memb. 8 saec. XV. ***Priscianus de XII Uirg. uerss. P. Ruphini Anthiocensis disser. gramm. commentarium in metra Terentiana.*** *QVincius in commentario — pulchra libens* (P. 2705—2713). ***Donati grammatici nobilissimi de barbarismo soloecismo metaplasmo atque schematibus.*** *Barbarismus est — ad urbes.* ***Remi fauini de ponderibus et mensuris libellus incipit.*** In fine legitur: *Quod repertum est in exemplari uetustissimo non tamen satis emendato ut cerni licet.* ***Marius Uictorinus.*** *Nunc res — ιλεμοι* (P. 2449—2470). *Quod repertum est ex Mario Uictorino de orthographia uel analogia feliciter.* ***Ualerii probi grammatici nobilissimi de regulis iuris notarum lege feliciter.*** *Est etiam circa — et edicto . quod repertum est.*

2728 chart. 4 saec. XV. fol. 97. ***Ex apulegio.*** *Diphtongi quibus ueteres utebantur* 103 *Barbarismus est una.*

2930 chart. 4 saec. XV. f. 31. ***Uictorini opusculum.*** *Nunc res admonuit.* ***Ex epistolis Cassiodori.***

3027 memb. 4. saec. XV. f. 59. ***Prisciani grammatici de versibus Terentianis liber*** *incipit. Cum non solum — spondeos habent* (P. 1319—1330). ***.Vanthius*** *in commentario — restitisti* (P. 2705—2724).

3312 memb. saec. XII. *Priscianus lib. XVII et XVIII.*

3402 chart. 4 saec. XV. „*ex libris Fuluii Ursini*". *1. Velii Longi de ortographia. Necessarium — quoniam foedi* (P. 2213—2238). *22 Adamantii siue Martyrii de b muta et u vocali. Artem quibusdam grammaticam — ervare desyderant. 37 Cornelii Frontonis exempla elocutionum. Abundans — maximam esse graecorum. 69. Atilii Fortunatiani ars. Secundus pariambus — facultatibus* (P. 2617—2685). *80 Distinctio est temporis et sensus finitio* etc. Sequitur mox *De chria. de poematis. de accentibus.* fin. *tanton' me chrie dignum duxisti. 81 Donatiani fragmentum. Ars grammatica accepta ex auditione Donatiani — i tertia s. declinatione. 83 Ars Fortunatiani. Etsi scio — iambici erunt* (P. 2685—2706). *100 Ars Caesi Bassi de metris. Maecenas — Mimica* (P. 2663—2672). *106 Principia artis rhetorice summatim collecta de multis: Ascythomata a Iulio Seueriano. Forsitan me usurpatorem — usu sculpta permanserint.*

5203 chart. 4 saec. XV. *1. Glossarium. Abiurare est rem creditam negare — Ulobalsamum lignum* etc. *118 Inter polliceri et promittere — Inter basium et osculum. Apuleius de aspirationis nota.*

5245 chart. 4 saec. XV. *Apuleius de nota aspirationis.*

5216 chart. fol. saec. XV. *1 Atilii fortunatiani ars. Secundus — facultatibus 7 Donatiani fragmentum. 7 Ars fortunatiani. Etsi — erunt. 13. Ars Caesii Bassi de metris. 18 Principia artis rhetorice.* In his omnibus consentit codex cum Uatic. 3402. *31 Incipiunt glosae Placidi grammatici* (Mai class. auct. III, 427—503). *53 Incipit expositio Uirgilianae continentiae secundum philosophos moralis. 59 Velii longi de ortographia. 70 Adamantii siue Martyrii* etc. *77 Cornelii frontonis exempla elocutionum.* Cf. cod. Uatic. 3402.

(Continuabitur.)

Druck von C. Georgi in Bonn.